

GAÉTAN SOUCY
KEFARET

2. BASKI

Çeviri: SERTAÇ CANBOLAT

♥ can
roman

GAÉTAN SOUCY
KEFARET

L'Acquittement, Gaétan Soucy

© 1997, Éditions du Boréal

© 2014, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Bu eserin Türkçe yayın hakları AnatoliaLit Telif ve Tercümanlık Hizmetleri Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2014

Düzeltilmiş 2. basım: Ağustos 2014, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Ayça Sezen

Düzeltilen: Nükhet Polat, Aylin Samancı

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devkaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-1820-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

www.canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 10758

GAÉTAN SOUCY

KEFARET

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Sertaç Canbolat

♥can

Gaétan Soucy'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitabı:

Müzikhöl, 2012

GAÉTAN SOUCY, 1958'de Québec, Montreal'de doğdu. Montreal Üniversitesi'nde gördüğü fizik eğitiminin ardından felsefe yüksek lisansı yaptı. İlk romanı *L'Immaculée conception* 1994'te yayımlandı. 1997'de basılan ikinci romanı *Kefaret*, Grand Prix du livre de Montreal Ödülü'nü aldı. Bir sonraki yıl yayımlanan üçüncü romanı *La petite fille qui aimait trop les allumettes*, Prix Ringuet de l'Académie des lettres du Québec ve Prix du grand public la presse / Salon du livre de Montreal ödülünün yanı sıra eleştirmenlerden büyük övgüler aldı ve on sekiz dile çevrildi. 2002'de yayımlanan romanı *Müzikhol*, uluslararası birçok ödülün yanı sıra Prix des libraires du Québec ve Prix France-Québec'e layık görüldü ve on iki dile çevrildi. Gaétan Soucy, 2013'te Montreal'de evinde kalp krizi geçirerek öldü.

SERTAÇ CANBOLAT, 1971'de İstanbul'da doğdu. MSGSÜ Sosyoloji Bölümü'nde lisansını tamamladı. Tiyatro oyunculuğu yaptı, uzun yıllar gazete ve dergilerde editör olarak çalıştı, makaleler ve film eleştirileri yazdı. 15 yıl süreyle çeşitli festivallerde altyazı çevirisi yaptı, halen bir üniversitenin çeviribilim bölümünde altyazı ve dublaj çevirisi kapsamında ders veriyor. Fırsat buldukça edebiyat çevirisi yapıyor.

Claire'e.

Belleğimiz bize geçmişı gösteriyorsa, bunun geçmiş
olduğunu bize nasıl gösteriyor?

LUDWIG WITTGENSTEIN

Tuzak

Dünyanın tüm gerçekliğini oluşturan asıl yıkım, sevdiğimizimizin kaçınılmaz ölümüdür. Olup bitenin gerçekdışılığını öne sürecekt kişiye, yas tutmanın gerçekliğini hatırlatmak yeter.

Louis, rüyasında çocukluğunu görüyordu. Mevsim yazdı, bahçedeki çimenlikte ayakta duruyordu. Yolun karşısında arabaya binmeye hazırlanan babasının el sallayışına aynen karşılık veriyordu. Kırk dört yaşındaki yetişkin bedenine sıkışık kalmış kendisi de, bir ağacın yakınına çekilmiş, o çocuk halini gözlüyordu. Rüyasında, böyle bir şeyin nasıl mümkün olduğunu soruyordu kendine. Dakikalar sonsuzlukta takılıp kalmışçasına durmadan el sallıyordu babası. Sadece sırttan görülebiliyordu çocuk. Yüzü çoktan yitip gitmişti belki.

Boğulma duygusu çekip çıkardı Louis'yi uykudan. Nerede olduğunu hemen anlayamadı, şoförden tekrar etmesini istedi.

“Yol kapalı mösyö. İlerleyemiyoruz.”

“Kapalı mı?”

Araba kaymış ve yolun solundaki hendeği dolduran kar yığına saplanmıştı. Şoför sövüp sayıyordu. Temmuz sabahında aklının oyunundan sersemlemesi henüz geçmemiş olduğundan Louis durumu tam tartamıyordu. Rü-

yasında babasını gördüğü için mi olmuştu bu? Tüm bunlar ona yabancı, anlaşılmaz geliyordu. Şoförün homurdanışındaki o tuhaf yapmacıklı hava da öyleydi. Büyükler gibi kızmaya çalışan bir çocuktaki sanki.

“Ne yapacağız?”

“Ne yapacağımızı mı var? Gara döneceğiz.”

Louis, bezginlikle iç geçirerek iyice yapıştı koltuğa (bunu yapar yapmaz da pişman oldu: ya şoför onu bir şeyle suçladığını düşünürse?) bavulunu peşinden sürükleyerek, oradan oraya, bir araçtan öbürüne binip yine de gideceği yere varamamakla geçmişti şu son on sekiz saati.

“Hiç mi yolu yok? Tekerlekleri kardan kurtarmayı deneyemez miyiz?”

Şoför alaycı bir küçümsemeyle homurdandı. Bunun için, en azından üç at gerekeceği cevabını verdi.

“O zaman yürüyerek dönmek gerekecek,” dedi Louis yüksek sesle düşünüyormuş gibi.

“Korkarım öyle.”

Louis'nin homurdanmalarına rağmen, şoför hiç de orali değil gibiydi. Keyfinin yerine geldiği bir durumdaydı şimdi. Üstelik, yolcunun tavırlarındaki o dalgalılık, hatıta afallama hali, onda neşeyle karışık bir şaşkınlık uyardırtmaktan da geri durmuyordu. Kötü niyetten değildi. Çocukların palyaçolara duyduğu o yakınlığı hissediyordu Louis'ye.

Arabanın sol tarafı, kapının açılmasına olanak vermeyecek biçimde kara gömülmüştü. İkisi de, zorlanarak da olsa sağdan indiler. Vadiden başlayarak, yol geçit vermiyordu. Kar vadiyi yutmuş, üzerine devasa bir pudra şekeri örtüsü sermişti. Louis boynundaki fuları yoklayıp düzeltti. Ufalan bavulu hem boyutu hem biçimiyle doktor çantasını andırıyordu. Yolculukta yükünü hafifletmek için eski gocuğunu giymekten son anda vazgeçmişti ama bunu yapmakla belki de hata etmiş olduğu-

nun farkına varıyordu. Müflonlu bir yağmurluk giymişti sadece.

Şoför, arabasını inceliyordu (Ford'un savaştan hemen sonra ürettiği bir modeldi) Louis de önünde uzanan manzarayı seyrediyordu. Karanlık çöküyordu. Karlı örtü bir tür ışık yayıyordu. Rüzgârın kar tepeliklerinde açtığı yivler öylesine belirgin ve incelikliydi ki, zanaatkâr elinden çıkmışlar denebilirdi. Engebelerin çevresine insan dudağının yumuşak çizgisi gibi çekilmeleri gözle takip edilebiliyordu. Elmas tozundan burgaçlar kalkıyordu yüzeyde, biraz orada, biraz burada, sonra duman gibi dağılıyorlardı. Bir orman göz alabildiğine kollarını açıyordu vadinin her iki yanında. Yırtıcı manzara her yönü doldurarak bir balon gibi şişiriyordu enginliği.

“Yok, böyle idare ederim herhalde,” diye cevap verdi ona kar raketleri vermeyi öneren şoföre. (Aslında, daha önce hiç takmamıştı bunlardan, beceriksizlik yapabileceğinden çekiniyordu.)

Dört elle sarıldı çantasına. Valizini kendi taşımayı tercih ediyordu, hem alçak gönüllülükten kaynaklanan bir reflekti bu hem de hizmet görmeye alışık değildi. Şoför göğü işaret etti.

“Şuna bak ya!”

Louis saf saf kaldırdı başını. Beriki usulca dalgasını geçiyordu kar raketlerini bağlarken. O ise, gözleriyle gökyüzünü taramaya devam ediyordu. Sabırsızlandı şoför.

“Hişt, hey! Şaka yahu. Yok bir şey.”

“Biliyorum.”

Ama dikkatini bir kez o boş maviliğe çektikten sonra, Louis'yi oradan koparmak kolay olmuyordu.

İstasyona iki kilometre vardı. Yolcu önde yürüyordu. Arabayla gitme konusunda ısrarcı olduğundan dolayı kabahati kendinde buluyordu, çekicinin ücretini üstlenmeye hazır. Şoförün gevezeliğine aldırış etmemeye ça-

lışıyordu, belli ki bu terslikler onu pek etkilememişti. Arada sırada şoför peş peşe iki-üç okkalı küfür savuruyordu, âdet yerini bulsun diye, aksi oluşunu hatırlıyordu da göstermesi gerekiyordu sanki. Ama hemen ardından, gamsızca şarkı mırıldanmaya koyuluyordu, hayat kimi zaman öyle bile isteye üretiyor ki bu adama dış bilemeyecek birilerini.

Kafası önünde, gözleri beyazlığa sabitlenmiş yürüyordu Louis. Kafasının çevresindeki alanı dolanan solugundan başka bir şey işitmiyordu. Rüyası, babasını kanlı canlı gördüğü sabahı (bir anda elli yıl yaşlanmış olan bir çocuktan bu yetim) ona tekrar yaşatırken Louis'yi öyle bir duruma sokmuştu ki, gerçekten uyandığına dair hâlâ şüpheleri vardı. Olup bitenler onu ikna etmemişti. Belki de, bir rüyadan çıkıp başka bir rüyaya dalmıştı.

Başlangıçta taş sandığı şey, yaklaşmasıyla birlikte birden ayağa kalktı, öylesine aniden doğrulmuştu ki, Louis karabina mermisi yemişçesine geriye attı omuzlarını. Bir oklukirpi¹, bu şeyi ilk defa görüyordu. “Ormanda kaybolunca, bunların çiğ yenebildiği doğru mu?” Dağda yollarını kaybetmiş talihsizlere kalsın diye karpileri tuzakla avlamanın yasak olduğunu duymuştu; dendiğine göre derileri bir muzunki gibi soyuluyormuş. Bu öykünün, ister doğru olsun ister yanlış, bıraktığı bir iz vardı ve Louis sırf bu yüzden inanmıştı. Ucu esas olana dokunmadıkça istenildiği gibi dalga geçilebilirdi. Düzeltmeye uğraşmıyordu, önemli görmüyordu. Tanrı'yı, işleyen zamanı, ölümü yadsırmakta adamakıllı iyiydi.

Bir hayvanı çiğ çiğ yemek düşüncesiyle yüz metre kadar oyalandı. Neredeyse dizlerine kadar çıkan kar, botunun içine sızıyordu. Berbat bir ağırlık çörelendi göğ-

1. (Fr.) *Porc-épics*: Oklukirpi. Aynı zamanda Kanada İnnu yerlilerine verilen isim. (Y.N.)

süne. Bembeyaz kâğıdın üzerinde, bodur gölgesiyle portedeki yarım durak işaretine benzeyen şapkası dışında bir şey seçemiyordu gözleri. Şoför peşinden geliyordu, sanki uyması gereken bir hizayı korur gibi, aralarındaki mesafeyi bozmadan ilerliyordu.

Çok geçmeden raylarda yürümeye başladılar. Tepenin yamacında istasyonun ışıklarını fark ettiler. Onlar yaklaştıkça bu ışıklar daha yoğun parıldıyordu adeta. Gün batımının etkisiydi bu sadece, gün şimdiden neredeyse ölmüştü bile. Bazı dağ evlerinden öylesine cansız ışıltılar yayılıyordu ki, sabit bakışla yakalamaya çalışıldığında, sınıksız yumulan gözkapaklarımızda uçuşan o ışık benekleri gibi kayboluyorlardı.

“Affedersiniz...”

“Zannetmem,” dedi şoför canı burnunda soluyarak, “bu gece von Croft’ların evine varamazsınız.”

Louis cevap vermedi. Von Croft’a mutlaka bugün gitmeyi aklına koymuş değildi zaten. Misafirhanede yer ayırtmış olduğu Saint-Aldor’a varmayı istiyordu sadece. Yoksa nerede geçirirdi geceyi? İstasyonla kasaba arasındaki, diyelim ki on kilometrelik, o mesafeyi yürümek zorunda mı kalacaktı?

Louis raylardan inip dolgu şevinin mıcırlarında yürümeye başladı: zemindeki girintileri çıkıntıları ayak tabanında hissediyordu. Hem titriyor hem de boncuk boncuk terliyordu. Demiryolu boyunca dizilmiş on beş adam rayları temizlemeye uğraşıyordu. Şoför onlarla konuşmak üzere durdu. Louis yürümeye devam ediyordu.

Peronda dikilmiş olan istasyon şefi, yanına gelene kadar onlardan ayırmadı gözlerini. Üzerinde, deniz su-baylarında görülen apoletli bir palto, kafasında da paltoyla uyumlu, kadınlara kafalarını çevirip baktırtan bir kasket vardı. İncecik ve sapsarı İngiliz bıyığıyla, ya pipo ya da görünüşüne uygun sigaralardan (ince, uzun) içme-

siyle Kanadalı alt kademedeki subaylar arasında en yeni moda Anglosakson soğukluğunu, el kol hareketlerinde tutumlu ve net olma tavrını yakıştırmıştı kendisine.

Bunun dışında yiğit çocuktuktu, erdemini ve asker şanının otuzlu yaş eseri, ateşli çıkışların adamı. Yürekli olduğunu biliyordu, hiç caka satmıyordu, kimilerinin kulağının iyi işitmesi ya da düztaban olması gibi, o da doğuştan namusluydu, buna fazladan bir değer atfetmeye çalışmıyordu. Müttefiklerin zaferiyle sonuçlanmış bir dünyada, sadece görevini yerine getirmesinin, kendisini göstereceği günün gelmesi için yeterli olacağına ve taşranın ücra köşesindeki görevinin bir ömür sürmeyeceğine dair soğukkanlı bir güven duyarak bu durumunu metanetle karşılıyordu.

“Bozuldu mu?” Bağırmasına gerek kalmayın diye, yeterince yaklaştıklarında sordu.

Şoför ayağındaki raketlerin karlarını silkeledi:

“Koyaktan sonra yol almak olanaksız.”

Louis çantasını yere bırakıp duvara yaslandı. Yürürken bu derece hissetmemişti yorgunluğu. Şimdiyse bedeni bir tür yıkımı açığa vuruyordu. Kalbi göğsünü yırtarcasına çarpıyor, gözlerinin çevresinde yıldızlar patlıyordu küçük küçük. Camdaki yansımasında, üstünün başının ne kadar battığını süzdü baştan aşağı. Tıknaz gölgesini, yağlı yüzünü gördü, tombalak ve sarkık yanaklarını – Senbernar’ın gibi sarkık, derdi Françoise onları öperken; gözünün altındaki halkalar çeyrek dolar tutabilecek cepler gibiydi. Siyah, yağlı ve uzun saçlarından bir tutamı alıp, kulaklarının arkasına attı, tamamen alışkanlıktan. Dudakları ceset dudağı gibi şişmiş ve morarmıştı.

İçini bayıldı suratından, dönüverdi camdan.

“Gelin,” dedi nazik biçimde istasyon şefi, “gelin ısının biraz.” Şoföre döndü, “Sen gidip Beaulieu Nine’den bir sefertası çorba getir.”

Şoför ikiletmeden kar raketlerini geçirdi ayağına. Şoförün, uzaktan kırmızı ışıklar saçan kulübenin istikame-tinde yol almasına baktılar.

İstasyon şefi elini Louis'nin omzuna koyarak içeri buyur etti. Louis'nin göğsü daha da sıkışıyordu. Fularını çıkardı.

“Buyurun oturun, çay demlemiştim.”

Şömine ateşinin çevrinde dört koltuk yarım ay biçiminde diziliydi. Şöminenin yaydığı ısı, fırınınkı kadar yoğun değildi, Louis ateşe doğru usulca yaklaşıırken, nihayet kendini iyi hissetti. Üşümüş ellerini ateşe yakın tutabilmek için kalçasının ucunda oturdu.

Subay elinde bir çaydanlıkla çıkageldi, fiskos masasına bıraktı. Derme çatma barakaya hiç uymayan zarif bir porselen fincan uzattı Louis'ye.

“Buyurun Mösyö Bapaume. Kusura bakmayın ama garip bir soyadı bu Bapaume. Karşınızdakine hep bir daha tekrarlamak zorunda kalıyorsunuzdur. Öylesine demiyorum, iyi bildiğim bir soyad. Pas-de-Calais'de bu adla bir ilçe var, oradan geçmişim bir ara, adım gibi eminim.”

Louis kafasını sallamakla yetindi. Genellikle, bir soru usulüne uygun olarak sorulmadığında ağzını açmazdı. Anlık en tatsız zorunlulukların köşeye sıkıştırdığı, hayalperest, becerikli, çekingen denen o insanların türündendi. Bina en fazla sekiz metrekareydi. Tavan arasına çıkan merdivenin gölgesindeki tezgâhın üzerindeki kayıtlar düzgün biçimde istif edilmiş, panoya da faturalar, idari belgeler ve özenle katlanmış yol haritaları iliştirilmişti. Tam ortadaki sütunun üzerindeki saat yediyi yirmi geçiyordu, akşamın yedisi. Aşağısında, her gün bir sayfası koparılan takvimlerden asılıydı: 22 Aralık.

“Sağ olun,” dedi Louis subay çay bardağını doldurunca.

Louis gara öğlenden sonra ikiye doğru gelmişti. Bu-

ralara ayak basmayalı yirmi yıl olmuştu ve ilginçtir hiç yön duygusu olmadığından, evinin sokağından çıkıp da başka yerlere saptığı her seferinde neredeyse kaybolurdu, mesafeleri yanlış değerlendirmişti. Saint-Aldor kasabasının istasyona çok yakın olduğunu düşünmüştü, yürüyerek gidilebilir sanmıştı. Ancak gerçek uzaklık ve gecedeki beri süren kar yağışı böylesi bir girişimi tehlikeli kılmış, istasyon şefi de vazgeçmesini öğütlemişti. Bu adamın kendisine gösterdiği saygı onu şaşkırtmaya devam ediyordu. Silik kişiliğinin, salon beyefendiliğinden düpedüz uzak hal ve tavrının, Müttefikler'in zaferinden yeni dönmüş kibar bir subaydan saygı görmesi bir tarafa, karşısındaki herhangi birinde yakınlık uyandırmaya yeteceğinden bile kuşkuluydu. Kısacası, kimsenin özel bir ilgi göstermemesini, hatta soğuk davranılmasını yeğlerdi. Kibarlık karşısında ne yapacağını bilemiyordu. Üstelik bu kibarlık içine dokundukça, yüreğini minnettarlıkla sıkıştırdıkça nasıl davranacağını büsbütün şaşırıyordu.

İstasyon şefi de oturdu koltuklardan birine, bütün yapmacıksızlığını ortaya koymak isteyen samimi bir tavırla.

“Peki bu Mösyö Bapaume, hangi meslekle uğraşır acaba?”

“Hangi meslek?” diye mırıldandı Louis, bu soru ona yersiz gelmiş ve düşünmeyi gerektirmiş gibi gözkapaklarını kırıştırdı. “Montreal Notre-Dame Bazilikası'nda orgcuyum. Yardımcı orgcu. Ben... sonuçta beste de yapıyorum.”

Subay gülümseyince iki altın dişi görüldü.

“Tahmin etmiştim... Yüz adımdan anlamıştım müzisyen olduğunuzu, duruşunuzdan elbette.”

“Güzel.”

“Annem de müzisyendi. Paris'te yaşadığı sıralarda keman dersi veriyordu.”

“Bu ilginçmiş işte.”

Aradan geçen yirmi yıldan sonra yetişkin hayatının başladığı, karn ve soğğun hüküm sürdüğü kasabaya dönen esrarengiz bir adam... Bir de, ağırlığı altında ezildiği büyük günahı. Yetimhanede müzik öğretmenliği yaptığı yıllardan kalan ve kefareti mutlaka ödemek istediği gizemli bir günahın mahvettiği Louis Bapaume'un tüm hayatını altüst eden tek bir günün, tersinden anlatılan bir polisiyenin inceliğiyle işlenmiş, sın dökülmüş bir aynada yansımasını arayan yalnız bir müzisyenin karanlık, hatta barok hikâyesi.

Alberto Manguel'in de adını övgüyle andığı, Kanada'nın en güçlü ve özgün kalemlerinden biri olan Gaétan Soucy, insanı ve yaşamı kavrama biçimiyle, çevrildiği her dilde okuyucunun heyecanla karşıladığı bir yazar.

